

מילין יקירין ויהודשים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה תא

חזתא

חזתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

טבע נשמות ישראל לקיים המצוות

קשורה שם בכל רגע, ואף אם נפל ונדמה לו כי התרחק מהקדושה, מגלה לנו רבינו הקדוש הרמ"ע מפאנו ע"ה, כי רק דמיון הוא, כי טבעו לא יסבול מעשה העבירה, ואם קרה ונכשל, אין זה כי אם מעשה כסיל ורוח שטות שעברה עליו במקריות בעלמא, אך נשמתו קשורה לעולם בכסא הכבוד וממילא בכל מצב שנמצא יכול לגלות את הקדושה שהסתתרה מבינתו ולשוב לחיק אביו שבשמים.

דיבור ה' חקוק בנשמות ישראל

עוד מוסיף הרמ"ע על עוצם הכוח שיש בתוכנו עד שנאמרו כלל המצוות בלשון עתיד, כאומר, גלוי וידוע לפני שכך יהיה, וזה לשונו: וגם הדיברות מסייעות הכח ההוא ומוציאות אותו לפועל. מדמה זאת לפתרון חלום שאמרו חז"ל (ברכות נה:) כי מאמר פיו של האדם מסייע להוציא לפועל את דבר החלום וכפי שפתר במאמר פיו. כל שכן בהיות הדיבור מכתב אלוקים חרות על הלוחות, שכח הדיבור האלוקי החרות על הלוחות נותן כח לכל יהודי שבוודאות ישמור מצוות ה' וחלילה לא יעבור על אחת מהנה.

ההבטחה נסתרת בלשון ציווי למנוע קטרוג

בתוספת ביאור כתב הרה"ק רבי ברוך מקוסוב ע"ה בספרו נחמד ונעים (פרקי אבות אות ד), להבין מה שנאמר בלשון הדומה לציווי ולא נאמר במפורש כי כך עתיד להיות שבעצמותם של ישראל ובכח הדברות החקוקות בהם לא יבואו לידי חטא. ומסביר, כי באמת עיקר כוונתו יתברך בדיבורו הוא על דרך הודעת העתיד, כדי לסייע בידינו להטות הבחירה לטוב, אמנם כדי שלא לעורר את הסטרא אחרא לקטרג על סיוע ה' יתברך בידינו, לפיכך הוציא דבריו באופן המשתמע גם בלשון צווי, אבל עיקר כוונתו להיות כמסייע לבניו האהובים לבחור בחיים.

כשהאדם מעמיק בזה יצליח לגבור על כל המניעות

זהו כח עצום ונפלא שנתן לנו הבורא בנשמתנו, שנשמתו של כל יהודי קשורה בקשר חזק ואמיץ במקור מחצבתה בכסא הכבוד, עד שלא נוכל מטבענו להיפרד מקדושה עליונה זו. ומכאן ישכיל איש נבון ויוסיף אומץ בראותו שהיצר הרע גובר עליו ועומדים עליו נסיונות בסור מרע או בעשה טוב, להניא לבבו ולהטות נשמתו מדרכי החיים, ויכול לקרות לפעמים שכל כך גוברים עד שמרים ידיים כמתייאש.

אך לא זאת, אל יתן למוטט רגליו. רק ידע ויחזיר לעצמותו ומוחו בכל עת היכן קשורה נשמתו. הלא מכסא כבוד חוצבה ועדיין

לא יהיה לך אלהים אחרים על פני לא תעשה לך פסל וגו'. לא תשתחוה להם ולא תעבדם (כ ג-ה). במצווה זו ששמענו מפני הגבורה וכן בכל מצוות התורה נראה, כי לא נאמרו בלשון צווי כי אם בלשון עתיד. למד מכך הרה"ק הרמ"ע מפאנו ע"ה ודרש דברים מופלאים וטמירים, שלפיכך נאמרו המצוות בלשון עתיד, כי התורה מבטיחה לנו שיזכו ישראל לעמוד בקיום כל מצוות התורה, ולכן נאמר בלשון עתיד לומר שכך בוודאי יהיה שילא יהיה לך' וכו'. וכך הם דברי קדשו בעשרה מאמרות (מאמר חיקור הדין ח"ד פ"ט): גלוי וידוע לפני שילא יהיה לך אלהים אחרים' וכן כולם, כי טבע המחצב לא יסבול מעשה העבירה, והיה הנכשל בה מקרה הכסיל אשר לא יתמיד, עכ"ל.

מילתא דפליאה

קבלת התורה שבשבת זו עולה במעלתה על קבלתה בשבועות

שבט פרשת יתרו מפטירים במעשה מרכבה האמור בישיעה, ואילו בחג השבועות מפטירים במעשה מרכבה האמור ביחזקאל, ונבואתו של ישעיה סתומה מנבואתו של יחזקאל, כמו שאמרו חז"ל (חגיגה יג) שיחזקאל היה דומה לבן כפר שראה את המלך, ואילו ישעיה היה דומה לבן כרך שראה את המלך. ולכאורה מן הראוי שאת ההפטרה הגדולה במעלתה יפטירו בחג השבועות שהוא ממש ביום שניתנה התורה, ואילו פרשתנו הינה כפי הרגיל על לשון צדיקים וחסידים דברי השל"ה הקדוש ע"ה (מסכת פסחים גר מצווה אות ו): 'הקריאה מעוררת הזמן'.

בקריעת ים סוף זכינו למראה גדול מנבואת יחזקאל

יתכן לבאר, כי לאחר פרשת בשלח שזכינו בכוח הקריאה לראיית פני השכינה יותר ממה שראה יחזקאל, הרי שבפרשת יתרו הסמוכה לה חשובים אנו כבני כרך הרגילים במראה המלך, ולפיכך מפטירים בנבואת ישעיה, אבל בחג השבועות שלא זכינו לכוח מתן תורה אלא מכוח הזמן, איננו חשובים אלא כבן כפר שראה את המלך, ולכן מפטירים בנבואתו של יחזקאל שהיתה ראייתו כמו של בן כפר.

מעלת הדור כשמתבטלים אל הצדיק

(שבועות ד"ה שם דף פ"ז) לכאורה צריך להתבונן בדבר זה. רב גדול ונשיא הדור כר' יוחנן בן זכאי אשר היה חי ק"כ שנה לא יהיו לו רק ה' תלמידים הלא הוא היה המנהיג לכל ישראל. ועוד דקדק בלשון 'הוא היה מונה שבחן', מדוע היה נצרך שהוא ימנה את שבחם. רק באמת היו לו כמה תלמידים, רק מחמת שהיו בעצמם יודעים מעלתם והיו חשובים בעיניהם לא היה נצרך שהוא ימנה שבחם. אך החמשה תלמידים הללו היו נמוכי רוח ושפלים בעיני עצמם ולא היו יודעים כלום ממעלתם. לכן דייקא 'הוא היה מונה שבחם'.

ההתבטלות לצדיק היא ההכנה שיהיה האדם ראוי לקבל תורת רבו

והם היו עיקר מכל התלמידים שהיו ראויים לקבל ממנו. כי עיקר הכנה לקבל התורה היא השפלות להיות בחינת מקבל כמו שאמרו בשם הרב הקדוש מורנו ר' משה ליב מסאסוב זי"ע לפרש הכתוב (בראשית מד ז') 'האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד'. כאשר דרך הגביע שהוא כלי המקבל צריך להיות עומד למטה מכלי הנשפך ממנו לתוכו, כי אם הוא עומד למעלה איננו יכול לשפוך בתוכו. כן התלמיד צריך להיות שפל בדעתו נגד הרב המשפיע לו ואז יהיה ראוי לקבל ממנו.

בני ישראל התייצבו בתחתית ההר לקבל תורה בהכנעה

המשיך התפארת שלמה ודרש, שביטול זה היה היסוד שבו הגיעו ישראל למעמד הנשגב ביותר כל ימי עולם, הלא הוא קבלת תורתנו הקדושה. שכן בפסוק שנאמר קודם קבלת התורה נאמר ויתייצבו בתחתית ההר, פירושו, כל מעמד קבלת התורה תלוי במה שעמדו בתחתית ההר בנימית רוח ובשפלות גדולה ככלי הריק מכל, ואז היו ראויים לקבל התורה במדרגת הענוה.

וכך רמזו לנו חז"ל ביום הראשון שבאו להר סיני ואמרו (שבת פ"ו) 'יומא קמא לא אמר להו ולא מידי', הכוונה 'לא' - מידת הלא, שייחשבו בעיניהם כ'לא', זה 'אמר להו', את זה לימדם משה רבינו ע"ה בראשית הכנתם לקבלת התורה, שהוא היסוד לקבלת התורה, 'ולא מידי' - שלא יחשבו שיש בהם מה, רק יבואו בשפלות ואז יהיו ראויים לקבל התורה.

דורות הראשונים היה כוחם יפה להתבטל לצדיק אף לא הכירו אותו

נחזור לדברי השפתי צדיק, שהוסיף עוד נדבך בדרכי הדביקות בצדיקים, וכה הם דברי קדשו שרשמם מפי זקינו החידושי הרי"מ: ומפה קדוש זקני ז"ל [החידושי הרי"מ] שמעתי, שיכולין להיות בטל אל הצדיק אף שאין מכירין אותו מי הוא. ואמר זה הלשון, 'אל תחשדוני שאני הצדיק הדור רק אני גם כן מבטל עצמי אל הצדיק שנושא חן בעיני הקב"ה והוא מעלה חן הכלל ישראל לפניו יתברך שמו, ע"כ לשון קדשו של מרן החידושי הרי"מ זי"ע.

נסיעה לצדיק - עצה עמוקה לדורנו שע"י המאמץ הכרוך בנסיעה יגיע לביטול

ובזה מיושב מפני מה בדורות ראשונים לא שמענו שנסעו נסיעה לצדיקים ולשבת אצלם, כי בדורות אלו היה כוחם יפה להתבטל לצדיק אף מבלי לראותו. כל זה היה בדורות הראשונים שכוחם יפה להתבטל אף מרחוק, אך בדורנו השפל קיבלנו עצה עמוקה מרבותינו הקדושים נשמתם עדן שהאדם מכתת רגליו ופונה מעסקיו ומוציא הוצאות, ובכל זה מרגיש את עניין הביטול בפועל, כולי האי ואולי ישיג שעתא חדא לרכך הלב להכנעה ולשוב בתשובה, ע"כ דברי השפתי צדיק. הדבר מבואר הרבה בספר מאור ושמש, ונראים הדברים מכוונים בייחוד על רבו הגדול בעל הנועם אלימלך ע"ה, שכאשר היו באים אליו לשבתות היו מקבלים את השפעת הקדושה והטהרה, כי היו נכנעים לפני הצדיק.

ריב"ז מנה שבחן של תלמידיו שמחמת התבטלותם לא ידעו מה מה מעלותיהם

עוד שנינו במסכת אבות (פ"ב מ"ח): חמשה תלמידים היו לרבן יוחנן בן זכאי, ואלו הן, רבי אליעזר בן הורקנוס ורבי יהושע בן חנניה ורבי יוסי הכהן ורבי שמעון בן נתנאל ורבי אלעזר בן ערך, הוא היה מונה שבחן, רבי אליעזר בן הורקנוס בור סיד שאינו מאבד טפה, רבי יהושע אשרי יולדתו, רבי יוסי חסיד, רבי שמעון בן נתנאל ירא חטא, ורבי אלעזר בן ערך מעין המתגבר. מקשה הרה"ק בעל תפארת שלמה זי"ע

ויציא משה את העם לקראת האלהים מן המחנה ויתייצבו בתחתית ההר (יט ז).

יודעים הם דברי התוספות במסכת עירובין (יט) על מה שאמרו חז"ל 'נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא', שזה דווקא בסתם אדם, אך צדיק אשריו ואשרי דורו. הקשה בשפתי צדיק (ליקוטים) אם אשרי דורם של הצדיקים, אם כן באיזה דור נאמר 'נוח לו לאדם שלא נברא', הרי בכל דור יש צדיקים שאשריהם ואשרי דורם, כמאמר חז"ל (יומא לח) 'ראה הקב"ה שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור', ואין לך דור שאין בו כאברהם כיצחק וכיעקב' (ליקוט שמואל א' צז).

אלא מבאר השפתי צדיק, 'אשרי דורו' נאמר רק כאשר מתבטלים הם לצדיק שבדור, כמו שאמרו באבות (פ"א מ"ד) 'הווי מתאבק בעפר רגליהם', שמורה על ההתבטלות שצריכה להיות כלפי הצדיק עד שיתאבק בעפר רגליו. ונביאו בלשונו הקדוש: מזה ראינו גדולה לדרכי המתאבקים בעפר רגלי צדיקים, כאשר שמעתי מפה קדוש זקני מו"ר ז"ל [החידושי הרי"מ] על ענין זה 'חיבור לטהור טהור' (כלים פ"ב מ"ב), וצריך אדם לבטל עצמו וחיותו לצדיק אמיתי.

כך גם היהודי הקדוש מפרשיסחא ע"ה שהיה גדול מכל גדולי זמנו, ולמרות זאת היה מקשר את עצמו לרבינו החוזה מלובלין ע"ה, כפי שהיה אומר לתלמידיו: הרבה תורה אני יכול להשיג לבד, אבל אני צריך רבי, כי בלי רבי אי אפשר להגיע, צריך את הרבי שיפתח את הפתח.

באותו עניין דרש הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע בפסוק שאמר משה רבינו לישראל (דברים יח טו), 'נביא מקרבך מאחיק כמוני יקים לך ה' אלקיך', כי פסוק זה הוא הבטחה שהבטיח משה רבינו לעם ישראל, שבכל דור ודור יהיו לנו צדיקים כאלו שינהיגו אותנו, שבכל דור יהיה צדיק אחד גדול שמנהיג אותנו ומדריך אותנו בתורה, בקדושה, בטהרה, ביראה, בסור מרע ובעשה טוב, בהתלהבות במצוה, בחשק, בכמיהה, בצפייה, בערגה, ובכל דבר ודבר שהוא לעבודתו יתברך, כי לאיכות המצוה שתהיה באיכות הטובה ביותר צריך את מנהיג הדור.

בזילין וקיריין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

על ידי שמחזיק עצמו כגור בעולם הזה זוכה להידבק בה'

שהם תושבים קבועים, כי כך התהלך בכל ימי חייו בבחינת 'שוב יום אחד לפני מיתתך', וכן נאמר בכתוב (קהלת ט ב) 'כי גם לא ידע האדם את עתו, כדגים שנאחזים במצודה רעה וכציפורים האחוזות בפח, כהם יוקשים בני האדם לעת רעה כשתפול עליהם פתאום', שמזה דרשו במדרש (קה"ר יא ה) שיום המיתה מכוסה מבני אדם.

התורה מזכירה לנו כי בעצמותנו אנחנו גרים

כיון שההרגשה שהעולם הזה ארעי וזמני והאדם נמצא בו כ'גר', לפיכך אומר הקדוש ברוך הוא אומר לבני ישראל (שמות כב ט) 'וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים', להזכירנו כיצד מרגיש גר שמכך נלמד לכל אחד מישראל שידע וירגיש כי 'גר אנכי בארץ', ומי שהוא גר לא עושה דברים של קבע, שכן עוד מעט יבוא היום וכבר לא יהיה כאן, וכל שטורח הוא לזמן שיחזור לביתו, וכן כל אדם צריך להכין עבור ביתו הוא העולם הבא הדומה לטרקלין, אך לא ישקיע בפרוודור על חשבון הטרקלין.

תחילת העלייה במדרגות הקדושה היא להרגיש גר בארץ

הדרכה זו ולאן יכול להעפיל האוחז דרכו כ'גר אנכי בארץ' הכניס דוד המלך ע"ה בספר התהלים (טו א-ב) 'מזמור לדוד ה' מי יגור באהלך, מי ישכון בהר קדש, הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת בלבבו'. 'מי יגור' לשון עראי, 'מי ישכון' לשון קבע. ללמד בא כי ההולך בדרכי אבותינו שחיו בהרגשה כי עולם הזה הינו ארעי, ומשים עצמו כגור בעולם הזה, הוא אשר יזכה למי ישכון' שיזכה לקביעות מקום בעולם הבא, וכדרך שאמרו בפסוק (במדבר כד ה) 'מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל' שהדרך להגיע למשכן קבוע 'משכנותיך ישראל' היא 'אהליך יעקב' בחינת האוהל, שיחוש שהוא עראי בכל עניניו באכילה ושתיה וכו' ויעשה כלאחר יד בבחינת בלתי לה' לבדו, ובכל דרכיך דעהו.

שהרגיש שזמנו בעולם עראי ומבקש מהקדוש ברוך הוא שלא יסתיר ממנו התורה והמצוות כדי שישפיק לקיימם. וכן הוא אומר (שם לט ה-ו) 'הודיעני ה' קצי ומידת ימי מה היא אדעה מה חדל אני, הנה טפחות נתת ימי' כמו שביארו הרה"ק רבי שמחה בונם מפשיסחא ע"ה, כאדם המודד חבל באורך מאה אמות, שאין בידו רק את הטפח בו הוא מחזיק ברגע זה, ואילו כשימשיך לטפח הבא אחריו, הרי שמה שיש בידו הוא רק את אותו הטפח אך אין לו מה שהיה קודם וכן מה שיהיה אחריו. וכך גם אמר דוד המלך ע"ה על שנות האדם, מה שעבר הרי עבר, ומה שעתיד להיות עדיין אינו יודע כיצד ומה יהיה, וכל מה שיש בידו הוא רק הרגע הזה שנמצא בו, וברגע הבא כבר יתכן שכבר יבוא זמנו.

וכאשר יתבונן ויחשוב שאין לו רק את הרגע הזה, כמה יהיה יקר וחשוב בעיניו הרגע הזה, ויעבוד את ה' באהבה וביראה טהורה ובדביקות נפלאה, וכן צריך להיות תמיד בעיני בני אדם, כי מי ידוע מה יולד יום, ואין לו רק יום זה ושעה זו שהוא עומד בה, וזה שאמר התנא (לעיל פ"ב מ"ה) 'שוב יום אחד לפני מיתתך' שיחשוב ויתבונן תמיד כי הוא יום אחד לפני מיתתו, כי מה שעבר - עבר, ומה שעדיין עתיד להיות אינו יודע, ואין לו רק את הרגע ההוא.

וזהו הפירוש בדברי חז"ל (שבת פג) 'אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה', רוצה לומר, שיתבונן בעת לימודו שאינו יודע אם יזכה ללמוד עוד פעם, ויתכן כי זה הרגע הוא הרגע האחרון שלו, ובהתבוננות זו ממילא ילמוד בטהרה וביראה וממילא מתקיימת אצלו.

וזאת היתה עבודתו של דוד המלך ע"ה שהרגיש עראי בארץ 'גר אנכי בארץ', ולכן לאחר שאמר 'הנה טפחות נתת ימי' אמר (פסוק יג) 'כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותי' שדוד המלך החזיק עצמו 'גר' בעוד כל העולם חושבים

וַיִּקַּח יְתָרוֹ חֲתָן מֹשֶׁה אֶת צִפְרָה וּגּוֹ, וְאֵת שְׁנֵי בָנֶיהָ אֲשֶׁר שָׁם הָאָחִיד גֵּרְשָׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נֹכְרִיהָ, וְשָׁם הָאָחִיד אֲלִיעֶזֶר כִּי אֱלֹהֵי אָבִי בְּעֶזְרִי וַיִּצְלַנִּי מִחָרֵב פְּרַעֲהָ (יח"ד).

הקשה בעל אך פרי תבואה ע"ה (פר' יתרו ד"ה אשר), הלא ההצלה מחרב פרעה הייתה קודם לבריחתו והיותו 'גר' בארץ נכריה, ואם כן היה לו להקדים השם אליעזר על שם 'אלהי אבי בעזרי ויצלני מחרב פרעה' ולשני גרשום על שם 'גר הייתי'.

ומבאר שכיון שמשנה רבינו ע"ה הוא הדעת של כל הקדושה, לכן לימד אותנו דרכי ה' שהעיקר הוא שיראה האדם עצמו כגור בארץ נכריה ואין לו בכאן שום קרוב וגואל רק שאדון המדינה חומל עליו ויקיים כל מיני גירות שבעולם כמבואר בחובות הלבבות (שער חשבון הנפש פ"ג), ועל ידי זה יכול אחר כך לקרב עצמו אל ה' יתברך. וזאת הסיבה שאמר מתחילה 'כי גר הייתי בארץ נכריה' שעל ידי 'גר הייתי' יוכל להגיע ל'אלהי אבי בעזרי' שמדבק עצמו בקדוש ברוך הוא, וגם 'ויצילני מחרב פרעה' שעל ידי זה יצול מחרב של הסטרא אחרא.

אבותינו הקדושים הרגישו 'גרים' בעולם

ולכן מצינו באבותינו הקדושים שכולם נקראו גרים, שהרגישו בכל עת כי כל היותם בעולם הזה הוא דבר עראי כגור שאינו תושב המקום, שהרי 'העולם הזה דומה לפרוודור'. אברהם אבינו ע"ה אמר לבני חת (בראשית כג ד) 'גר ותושב אנכי עמכם', ואפילו שבני חת לא החשיבו אותו לגר, ולהיפך עוד אמרו לו 'נשיא אלהים אתה בתוכנו' חש עצמו בכל מקום שהוא גר בארץ ואין לו קביעות מקום בעולם.

דוד המלך חש כל רגע כי אולי הוא הרגע האחרון וממילא חי בעולם הזה בארעיות

גם דוד המלך ע"ה אמר (תהלים קיט יט) 'גר אנכי בארץ אל תסתור ממני מצוותיך'

